nr. 4, 1991

NORSK-ESTISK KULTURNYTT

Meldingsblad for Norsk-estisk kulturlag (Norra-eesti kultuuriühing). Opplag 701.
Redaktør: Turid Farbregd, Granvägen 14 A 36, SF - 00270 Helsingfors, Finland.
Tlf. (095-358-0-) 477 1 488.
Gralisk utforming: Trond Trosterud.
Redaksjonen avslutta 31. august. Frist for stoff til neste nummer 15. november. I samarbeid med Estlandsforeninga i Rogaland går dette nummeret også ut til alle medlemmene deira.

18 år gamle Katiliina Vilimaa fra Estland

Estisk jente på Bryne:

– Vi gir aldri opp friheten

TIL LYKKE, ESTARAR!

Fridommen ser endeleg ut til å vera innan rekkevidde. Eit sjølvstendig Estland kan no realiserast etter den erklæringa det estiske parlamentet kom med 20. august, og etter at mange land har vedteke å oppretta diplomatisk samband med baltarane.

Som det tredje landet skreiv Noreg 27. august under ein slik avtale med Estland, Latvia og Litauen. Per Martin Tvengsberg var på vegner av Norsk-estisk kulturlag til stades på pressekonferansen i samband med underteikninga.

I det ytre er ikkje forandringane så store enno, men somme av oss har alt kunna leggja merke til at estarane er gladare enn før, ansiktsuttrykket er eit anna.

Og kulturlaget ser no fram til å verka i samforstand og samarbeid med ambassadar og andre institusjonar. Mange ting som før var kompliserte vil bli enklare. Med innsatsvilje og idealisme har Norsk-estisk kulturlag utretta mykje på dei sju åra sidan starten. Me har satsa på kultur i vid tyding, på utdanning og menneskelege kontaktar. 220 medlemmer har me no, og me legg oss i selen med endå større iver enn før. No slår me til og opprettar Norsk-estisk studiehjelp som det blir orientert om på vedlegget til dette bladet. For me står framleis solidariske med estarane. Og, som Leon Bodd nyleg sa til ei avis: Solidaritet er handling. Solidaritet er å bidra.

T.F.

FJERNSYN: "I Østerled" er tittelen på ein serie som Norsk fjernsyn (Middelthon) har laga om Baltikum. Programmet om Estland kjem 15.9.

KINO: Cinemateket på Grev Wessels plass i Oslo viser i september eit utval baltiske filmar.

LITTERATUR

* Baltisk matine i Det Norske Teatret i Oslo laurdag 5. oktober klokka 13.30-15.00. Det er invitert gjester frå Estland som er bedne om å orientera først og fremst om kultursituasjonen.
* Lunsj og lyrikk i Bistroen i Det Norske Teatret har baltisk lyrikk som tema for opplesingane i veke 42, dvs. 14.-18. oktober klokka 12 kvar dag.

FOLKEHØGSKULEPROSJEKTET.

Katiliina som pryder framsida av dette nummeret (frå Stavanger Aftenblad 22.8), står som ein representant for dei mange estarane som gjennom Kulturlaget har fått høve til utdanning i Noreg. Ho er ein av tretti estiske elevar ved norske folkehøgskular 1991-92.

NORSK SPRÅKLEIR I ESTLAND frå 14. til 28. juli var ein del av folkehøgskuleprosjektet. Føremålet med den to veker lange leiren var å gi dei estiske folkehøgskuleelevane ei innføring i norsk språk og norske tilhøve alt før skulestart i Noreg. **Bjørg Borsheim** og **Elen Raknes,** som begge har røynsle med undervisning for framandspråklege i Noreg, var ansvarlege for det faglege opplegget. Dei vart assisterte av **Trond Trosterud** den første veka og av **Christoffer Kahrs** under heile kurset.

Leiren var ein stor suksess, og me takkar både undervisarar og elevar for innsatsen. Det er stor stemning for å gjera leiren årviss.

AHTI TOMINGAS frå Tallinn var skuleåret 1990-91 elev på Toten Folkehøgskole. Rektor **Tor Raudajoki** var så godt nøgd med Ahti at skulen har gitt friplass til ein estisk elev også komande skuleår. Me takkar Raudajoki for dette og for at skulen tok

så godt hand om den unge estaren. Ei spesiell takk til norsklæraren, **Kristian Sommer**.

I mai var Ahti til "Test i norsk for fremmedspråklige, høyere nivå" - ei prøve arrangert av Universitetet i Bergen, men som Ahti avla i Oslo i mai etter å ha vore om lag ni månader i Noreg. Han fekk 667 poeng!!! Og ein poengsum mellom 600 og 699 vil seia at vedkomande "forstår skriftlig og muntlig norsk nesten like godt som en nordmann, har et stort og variert ordforråd, behersker viktige faste uttrykk og kan uttrykke seg skriftlig på en naturlig og nesten korrekt måte i de fleste sammenhenger."

Den 21. august vart Ahti immatrikulert ved Universitetet i Oslo der han no går i gang med norskstudiet.

MARI JÜSSI som gjekk på Seljord Folkehøgskule 1990-91, skal frå årsskiftet studera norsk ved Universitetet i Bergen.

DEN NORSKE SPEIDARLEIREN utanfor Tallinn var ei av dei store hendingane denne sommaren. I eit brev frå **Bjørn Eriksen**, leiaren av leirkomiteen, står det mellom anna:

"Leiren er nå blitt gjennomført med 375 norske og 170 estiske deltakere. Disse fikk oppleve en leir med masse tradisjonelle speideraktiviteter og bytur i Tallinn. I ettertid har vi også fått positive signaler fra de norske deltakerne, i tillegg til at en av de estiske lederne brukte betegnelsen "en historisk begivenhet" for estisk speiding.

Leiren har da også vært med på å plassere estisk speiding i forhold til myndighetene: på et møte med statsministeren er speiderorganisasjonene blitt lovet å overta (få) leiområdet som vi brukte fra og med september 1991. Vi samlet også inn ubrukte lommepenger i rubler ved leirens slutt, og kunne overrekke 25.000 rubler til de estiske speiderforbundene fra våre speidere.

Vi håper og tror at leiren har gitt norske og estiske deltakere og ledere nye venner, nye erfaringer og ikke minst et minne for livet.

Takk for positiv bistand med kontakter, viktig informasjon og gode ideer under forarbeidet til ESTLAND 1991."

Kulturlaget for sin del ønskjer **Oslo Nordmarka Krets av NSF** til lykke med prosjektet. Det var interessant å følgja dei grundige førebuingane, imponerande å sjå innsatsen og det profesjonelle grepet. Leiaren i kulturlaget hadde jamvel høve til å vitja leiren i Estland.

Takk til **Halvor Frihagen** for speidarparløren me har motteke. Når han alt har kome så langt i språkstudiet, får me håpa at han vil halda fram, for det trengst absolutt nordmenn som meistrar estisk.

GORBATSJOV I NOREG. Leiaren i kulturlaget, Ole Harald Flåten, sende i mai eit brev til den sovjetiske ambassaden og til utanriksdepartementet i Oslo. Der stod det mellom anna:

"I forbindelse med president Gorbatsjovs besøk i Norge i juni i år ber jeg Utenriksdepartementet undersøke mulighetene for en samtale mellom meg, i egenskap av formann i Norsk-estisk kulturlag, og president Gorbatsjov slik at kulturlaget kan legge fram sitt syn på forholdene i Baltikum."

Det kom ikkje i stand noko møte den gongen, men me får vona at Gorbatsjov snart finn forståing for Baltikum likevel.

14. JUNI 1941 gjennomførte Sovjet dei første massedeportasjonane frå Estland, Latvia og Litauen. Til saman 48.000 menneske blei sende til Sibir. Dette var omtalt

i førre nummer av Norsk-estisk kulturnytt. Kulturlaget stod 14. juni 1991 bak ei brei markering over heile landet av femtiårsminnet for desse hendingane. Det blei delt ut 8.000 flygeblad med historiske fakta, og oppmoding om å støtta dei baltiske landa i strevet for å gjenoppretta sjølvstendet.

Etter initiativ frå kulturlaget hadde NRK innslag om deportasjonane. Fleire - både medlemmer og andre - skreiv i avisene kringom i landet. Størst var oppslaget i Bergens Tidende som stilte ei heil side til disposisjon 14. juni. Halvparten av sida var generell omtale av deportasjonane frå Baltikum. Den andre halvparten var referat og sitat frå dagboka til guten Rein Vare som blei deportert ti år gammal. Dagboka hans er eit gripande dokument, av mange sett på som ein parallell til Anne Franks dagbok. Ho er utgitt på fleire språk, men dessverre ikkje på norsk enno.

EIN TRAVEL SOMMAR ligg mellom dette og føregåande nummer av Kulturnytt. Veldig mange av medlemmene vitja Estland, somme fleire gonger, og mange tok imot estiske gjester - både einskildvis og (buss)lassevis.

Leiaren i kulturlaget, **Ole Harald Flåten**, var i Estland og Latvia i tida 16.-27. juni. Her kort nokre få punkt frå det omfattande programmet hans:

*Møte i kulturdepartementet og Nordjobb-prosjektet. (Tre norske ungdommar er i Estland og ni estiske i Noreg for å prøva arbeidslivet der nokre veker. Dei norske arbeidsgivarane skal vera svært nøgde med estarane.)

*Møte i utdanningsdepartementet og med leiaren for rektorlaget i Estland om studiereise til Estland for norske yrkesskulerektorar og folk frå det norske utdanningsdepartementet. Om lag 20 personer kjem til å reisa i slutten av september.

*Ordna møte mellom TV-Norge (Paul Torvik Nilsen) og det estiske og det latviske TV-selskapet. Det verka som samarbeidet kom til å gå bra.

*Drøfta kurs i estisk språk for norske deltakarar neste år, mellom anna med Eha Vain i Eesti-Norra Selts.

*Deltok på eit firedagars seminar arrangert av Põhjala Ühing (den estiske Foreininga Norden) og med deltakarar frå Danmark, Finland, Sverige og Noreg.

*Deltok på jonsokfeiring i Estland. Der var det også med andre kulturlagsfolk - trubaduren Lars Hauge nytta høvet til å spela og syngja.

*Oppretta kontakt mellom foreininga Norske Jazzmusikere og det estiske jazzforbundet.

*Vitja den norske speidarleiren utanfor Tallinn.

*Møtte ei mengd ulike menneske innan idrett, vitskap og annan kultur som ville ha kontaktar med likesinna i Noreg.

SOS BALTIKUM.

Turid Farbregd, styremedlem i Norsk-estisk kulturlag og redaktør for Kulturnytt, vart i vår innvald i rådet for SOS Baltikum som representant for dei estiske støtteorganisasjonane. Rådet er det øvste organet for SOS Baltikum som vart skipa i januar 1991. Det er ein politisk uavhengig og humanitær hjelpeorganisasjon som først og fremst går inn for medisinsk hjelp. Adr. s. xx.

DEI NORDISKE LEGEFOREININGANE VIL STØTTA BALTIKUM kan ein lesa om i tidsskriftet deira nr. 11, 1991. I artikkelen heiter det m.a. at "En del kontakter er allerede utviklet, noen på det individuelle plan og noen på det organisatoriske plan der spesialforeninger i de ulike land er involvert (Jf. norske øyelegers beslutning om samarbeid med kolleger i Baltikum).

Som en følge av den beslutningen de nordiske legeforeninger har tatt om å prioritere Baltikum, vil representanter for legeforeningene i de baltiske stater bli invitert til en konferanse i Stockholm i tilknytning til et nordisk ledermøte som

avholdes der i oktober. Dette møte vil være av orienterende art og forhåpentlig danne grunnlaget for en mer langsiktig strategi i samarbeidet mellom de nordiske land og de baltiske stater."

NORDISK ANÆSTESIOLOGISK FORENING arrangerte kongress i Trondheim 24.-28. juni. Fem estarar vart inviterte: **Artur Talihärm, Arvo Mesikep, Enno Kross, Urve Noormaa** og **Andres Sell**. Dette kunne ordnast takk vere professor **Sven E. Gisvold**, formann i kongresskomitéen, og fylkespsykiatrikar **Willy Jensen**, den same som er leiar for Estlandsforeninga i Rogaland. Stockholm var mellomstasjon på reisa, og der stilte **Argo Kõvamees** opp med praktisk hjelp.

SKIPET ANASTASIS drog i sommar til Baltikum fullasta med medisinsk utstyr og religiøs litteratur. Tre veker i august låg skipet i Tallinn ag gav medisinsk behandling av ymse slag, delvis ombord og delvis i samarbeid med tannlegar osb. på land. Organisasjonen bak var Youth With a Mission som også har avdelingar i Baltikum. Dei samarbeidde m.a. med SOS Baltikum.

EIGEDOMSRETTEN har lenge vore trakka på. No svingar pendelen til andre kanten. 13. juni i år vedtok parlamentet i Estland at borgarar som urettmessig er fråtekne eigedom, skal få sitt tilbake. Det vart fastsett at dette skulle gjelda dei som 16. juni 1941 var borgarar av Republikken Estland, og etterkomarane deira (uavhengig av noverande heimstad).

Ein treng ikkje vera stor profet for å spå at det blir mykje usemje når ein etter femti år skal føra eigedom tilbake til dei gamle eigarane. Eksilestarane kringom i verda er i full gang med å planleggja korleis dei for sin del skal gjera krava sine gjeldande; det må nemleg skje innan 27. desember i år.

No gjeld det å klargjera eigedomsgrensene frå 1941. I Sovjet er det berre dei militære som har hatt landmålarutstyr, så Estland må få geodetiske ekspertar, teodolittar osv. frå utlandet.

ESTISK PRESSE er inne i ein kamp på liv og død. I første del av 1991 har det funnest over 700 blad, men det talet ventar ein vil gå drastisk ned før året er slutt. Stigande papirprisar har alt gjort det til dårleg forretning å gi ut kvalitetsblad. Frå 1. juli slutta dei russiske papirfabrikkane å selja til "statspris" til Estland. Overgangen til marknadsøkonomi betyr ei sjudobling eller kanskje jamvel ei tidobling av prisen på avispapir. Derfor er det også vanskeleg å fastsetja abonnementsprisar. Fleire blad bind seg berre for eit kvartal om gongen.

Sensasjonsblada er dei som greier seg best økonomisk endå om utsalsprisen kan vera den fleirdoble av prisen på eit kvalitetsblad. Dei baktalar kjende personar, dei slår stort opp fotografi av nakne (kvinne)menneske osv. Kort sagt fråtsar dei i alt slikt som tidlegare var bannlyst i pressa.

Estland har førebels inga presselov. Stort sett kan kven som helst gi ut kva som helst utan å bli dregen til ansvar. Somme kallar slikt fridom.

JUHAN AARE er utnemnd til spesialrådgivar for president Arnold Rüütel i nordiske saker. Aare er liberalar og miljømann som har vitja Noreg fleire gonger, m.a. var han på Venstres landsmøte i Bergen i april 1989. Fleire vil hugsa at han var hovudtalar på Estlands-møtet som Foreininga Norden arrangerte i Oslo i fjor. Aare har tidlegare arbeidd for estisk fjernsyn der han laga miljøprogram. Ei tid var han korrespondent i Sverige.

BOKSIDENE

Fleire nye bøker om Baltikum blir lanserte i haust. Den hendingsrike veka som

byrja 19. august gjorde med eitt slag mesteparten av baltikumlitteraturen forelda på viktige punkt. Bøkene kan likevel gi ein del interessant og nyttig stoff. Me skal koma tilbake med nærare omtale av fleire sidan. Her eit lite utval.

THE BALTIC STATES. A Reference Book. Dette er ei rykande fersk bok utgitt på engelsk av leksikonredaksjonane i dei tre baltiske landa. Ho er på 265 sider stappfulle av kompakt informasjon. Noko av det viktigaste er alle adresselistene og telefonnumera.

BALTISK REVY heiter eit nytt tidsskrift redigert av Ivo Iliste. Det kom i sommar med første nummeret, nummer to er planlagt til hausten 1991. Utgivar er Baltiska Institutet, Virebergsvägen 18, 171 40 Solna, Sverige. Det er tenkt som eit kulturtidsskrift, men drøftar også samfunnstilhøve o.a. Årsabonnement for to nummer kostar 100 svenske kroner.

NORDISK ØSTFORUM nr. 2, 1991 har som tema "Etniske problem i multinasjonale statar". Der har kulturlagsmedlem Aadne Aasland ein lang artikkel om "Russerne i Baltikum - fra kolonister til annenrangs borgere." I same nummer har Pål Kolstø skrive om "Imperialisme og isolasjonisme i russisk nasjonal identitet."

DEN NORSKE HELSINGFORSKOMITEEN har utarbeidd eit hefte på 38 stensilerte sider med tittelen **Søkelys på Baltikum**. I føreordet seier **Ole Drolsum** m.a.: "Rapporten tar opp de tre baltiske statenes historie og kamp for uavhengighet, den sovjetiske intervensjon, okkupasjon og annekteringen av landene med de følger dette fikk i form av deportering av hundretusener av baltere og en omfattende kolonialisering.

Rapporten skildrer i detalj den sterke miljøforurensning som de baltiske land er blitt utsatt for gjennom russernes industrialisering, viser oppbyggingen av sovjetisk militærvesen på baltisk jord og gjengir ordlyden i den skjebnesvangre Molotov-Ribbentrop-avtalen."

Det ligg mykje arbeid bak ein slik rapport som er smikkfull av informasjon, og han er å få kjøpt for 40 kroner frå Helsingforskomiteen, adr. side 15 xx.

THE BALTIC INDEPENDENT som tidlegare heitte The Estonian Independent, har utvida sidetalet og prentar no meir stoff frå heile Baltikum. Hovudvekta ligg likevel på Estland. Den som vil vita meir om det som går for seg i Latvia, kan tinga bladet **Awakening** (adr. Latvian Credit Union, 4 Credit Union Drive, Toronta, Ontario, M4A 2N8, Canada), rettleier **Hege Boman** i eit brev. Ho nemner også at Litauens informasjonskontor v/Leon Bodd i Oslo kan hjelpa med materiale om litauiske tilhøve. No vonar me på ambassadar for alle tre landa.

BOKMELDING
skriven av Enel Melberg, estisk eksilforfattar og styremedlem i kulturlaget:
Jaan Kross: Skrubbsår og andre noveller. Gyldendal 1991.

"Norrmän, gläd er! Nu kan ni få ta del av berättelser från Estland, som ger en god bild av de brokiga åren med tyska och ryska ockupationer om vartannat, skildringar av tyska fängelser og ryska fångläger inifrån. De är skrivna av nestorn i estnisk litteratur, Jaan Kross, och de är berättade med ungdomlig friskhet, humor och språklig spänst. Varje berättelse ses ur den unge berättarens synvinkel och vi får ta del av hans utveckling parallelt med landets. Som alltid hos Jaan Kross finns det etiska problem invävda i dessa mustiga skrönor.

Den norska översättningen är gjord av Turid Farbregd, vilket borgar för en god kvalitet."

Enel Melberg

NORSK LYD- OG BLINDESKRIFTBIBLIOTEK gir ut Jaan Kross: Skrubbsår og andre noveller som lydbok. Tidlegare har også Keisarens galning av same forfattar kome som lydbok.

KNUT HAMSUN stod lenge på lista over forbodne forfattarar i Sovjet. Omsetjaren Henrik Sepamaa måtte venta mange år før dei fire ungdomsromanane (Sult, Mysterier, Pan, Victoria) slapp ut på marknaden 1986 (opplag 36.000). I ein serie med nobelprisvinnarar har forlaget Eesti Raamat no gitt ut Markens grøde. Førsteutgåva på estisk kom 1935. Det var eit glansår for norsk litteratur i Estland med ikkje mindre enn sju bøker, mellom dei to ulike omsetjingar av Markens grøde på to ulike forlag. For den nye utgåva er omsetjinga grundig gjennomgått av **Elvi Lumet**.

TIDSSKRIFTET SAMTIDEN har i nummer 3, 1991 ein artikkel av Enel Melberg med tittelen "De intellektuelle og Estland". Den er omtale av Jaan Kaplinski og Johannes Salminen: Sjunger näktergalen än i Dorpat? som kom ut i Finland 1990 og er forma som ei brevveksling mellom dei to humanistane og essayistane. Dorpat er det gamle tyske namnet på Tartu; det blir ofte nytta av svenskar også. (Likeins: Reval = Tallinn)

BOKBERG FOR BALTIKUM
Norsk-estisk kulturlag har i fleire år sendt bøker til bibliotek i Estland, og det har estarane sett stor pris på. No har andre også sett behovet.

Foreiningane Norden arrangerte Nordisk Treff i Norrköping 6.-9. august. I samband med dette vart det samla inn bøker til dei baltiske landa. I oppropet heitte det m.a.: "Det behövs massor av god litteratur på samtliga nordiska språk. Det får gärna vara lättläst litteratur, exempelvis skönlitteratur, barn- och ungdomsböcker. Dessutom behövs uppslagsverk, lexikon och handböcker av såväl allmän som nordisk karaktär."

Bøkene skal delast ut i samarbeid med dei svenske lektorane ved universiteta i Tartu, Riga og Vilnius, Förbundet Lettland-Sverige i Riga og Foreininga Norden i Estland.

LÆREBØKER I NORSK for sjølvstudium vart etter forslag frå Norsk-estisk kulturlag innkjøpte av utanriksdepartementet og ved hjelp av Estisk institutt distribuerte til bibliotek rundt omkring i heile Estland. Saman med lærebøkene var det også norsk-engelsk og engelsk-norske ordbøker - til saman 25 sett.

SONGKOR OG DANSEGRUPPER
har høgsesong om sommaren. Då reiser dei på lange turar til andre land. Her nemner me nokre. **Mannskoret Sakala** hadde konsert i Inderøy Kulturhus 21. mai og i Steinkjer kyrkje 22. mai. **Tartu universitets kammerkor** var i juli med på den internasjonale korfestivalen på Sotra der kulturlagsmedlem Ivar Eskeland heldt opningstalen. **Trønderkor** hadde suksess i Tallinn der dei hadde to konsertar like før den store internasjonale songfestivalen 1.-7. juli. Med 110 songarar var koret for stort til å delta på sjølve festivalen. **Hellero** frå Tartu dansa og spelte på Færøyane under den estiske kulturveka og hadde dessutan fem spelemenn med på Finnskogen-festivalen i Noreg 13.-14. juli. **Sotra Folkedanslag** hadde 9.-20. august besøk av 36 venner frå gruppa **Kalmud** i Tallinn. **Berit og Ivar Otto Iversen** på Ski var viktig mellomstasjon. **Ungdomslaget Ivar Aasen** i Ålesund arrangerte 22.-28. august si sjuande folkedansveke. Dei hadde invitert dansarar både frå Estland og Baskarland. Estarane kom frå Kuusalu vidaregåande skule.

Estiske forfattere på Gyldendal

JAAN KROSS
Skrubbsår og andre noveller
Kr 298,-

JAAN KAPLINSKI
Same hav i oss alle
Kr 175,-

PRIIT PÄRN
Tvertom-Tom
Kr 166,-

Alle bøkene er oversatt av
TURID FARBREGD

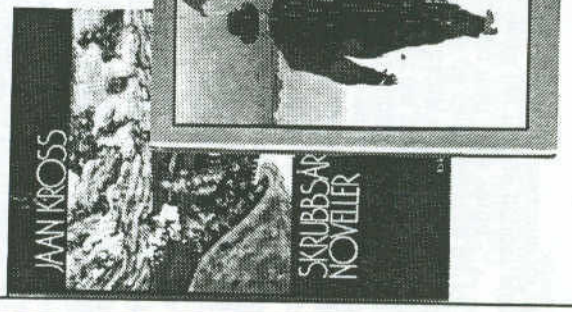

GYLDENDAL

AD 397

- Klypp av og send inn -

Til **Norsk-estisk kulturlag, Postboks 1030 Blindern, 0315 Oslo.**
Postgiro 0823 0985414.

Eg veit at Norsk-estisk kulturlag arbeider for å spreia kjennskap til estisk språk, kultur og andre tilhøve, og for å styrkja vennskapen mellom det norske og det estiske folket. Eg er klår over at det er eit lag som ikkje lovar medlemmene personlege fordelar, men som tvert om vil ha medlemmer som er villige til å yta noko til beste for laget og dei sakene laget arbeider for. Eg melder meg som støttemedlem ___ / som aktiv medlem ___, og betaler medlemspengane (kr 100 for 1991). Ut frå dei opplysningane eg gjev om meg sjølv, kan laget kanskje finna eit felt der eg også kan medverka på andre måtar.

Eg er fødd år 19..... Utdanning: .....

Yrkeserfaring: .....

Interesser, hobbyar: .....

Namn: ..... Yrkestittel: .....

Adresse: .....

Telefon: .....

Dato: ..... Underskrift: .....

NORDISK KUNSTSENTER som ligg i Helsingfors, har begynt å senda nordiske utstillingar til dei baltiske landa og formidlar på andre sida baltisk kunst til Norden. Leiar for kunstsentret er Staffan Carlén. Blant dei tilsette elles finn me norske Ingebjørg Astrup som er ein ivrig formidlar av kunstutveksling innanfor det utvida Norden, tlf. 095-358-0-66 81 43.

DEN BALTISKE TRIENNALEN for brukskunst vart i år arrangert i Tallinn. Det var utstillarar frå alle dei nordiske landa.

FAMILIEN SUMMATAVET frå Tallinn tel berre kunstnarar, og i tida 1.-22. juni hadde dei "familieutstilling" i Oslo. Mait er interiørarkitekt, Ella arbeider med lærdekorasjon, døtrene Kärt og Triin er grafikarar. Og det er fin kunstnarleg kvalitet på alt. Takk til dei som hjelpte til med å iverksetja utstillinga!

ROTARY-KLUBBAR er på nytt verksame fleire stader i Estland. Norsk-estisk kulturlag, har alt samarbeidd med Rotary i fleire saker. 31. august kunne estisk fjernsyn fortelja at det også er oppretta Lions-klubbar.

TILLEGG TIL ÅRSMELDINGA

Verksemda i laget er så omfattande at svært mykje ikkje kjem fram verken i meldingsbladet eller i årsmeldinga. Det var likevel meininga at årsmeldinga i førre nummer av Norsk-estisk kulturnytt skulle hatt med følgjande linjer:

Landslaget Fysisk fostring i skulen arrangerte i mai/juni ein vekelang barnekongress i Hurdal. Etter initiativ frå **Odd Hagen** deltok det ei skuleklasse frå Rapla med tre lærarar og 15 barn i alderen 11-12 år. Foreininga Norden og Norsk-estisk kulturlag støtta prosjektet. Kulturlaget løyvde lommepengar og tok seg samanlagt av klassa fleire dagar i tre hovudstader på vegen til og frå Hurdal: dvs. i Helsingfors, Stockholm og Oslo.

NORDISK SKULEJOGG blir i år etter initiativ frå **Odd Hagen** utvida til å omfatta Rapla i Estland. Han har fått støtte frå landslaget Fysisk fostring i skulen, og 2000 diplom er sende i veg. Både Odd Hagen og me andre i kulturlaget drøymer alt no om at alle skulebarna i Estland skal få høve til å delta neste år.

EI LEVANDE INTERESSE FOR ESTLAND I NOREG står det som overskrift på ein notis 21.6.91 i Eesti Päevaleht, estiskspråkleg avis utgitt i Sverige. Dei har lagt merke til verksemda i Norsk-estisk kulturlag, og det er ikkje så underleg etter våre sju aktive år.

TUGLAS-SEURA i Finland gir i siste nummer av medlemsbladet sitt ein presentasjon av Norsk-estisk kulturlag. Me for vår del vil gjerne ved høve presentera Tuglas-seura som var førebiletet då me sette i gang i 1984. Tuglas-seura kan dei til våren feira tiårsjubileum. Særleg har foreininga ekspandert dei siste par åra slik at det no er seks fast tilsette. Dei same lokala hyser også Estisk kulturpunkt med to tilsette. Estlands utanriksminister Lennart Meri var å finna på same adressa dei kritiske augustdagane og heldt derifrå telefon og faks-kontakt med heile verda.

Sakkunnskapen, telefonen og faksen i Tuglas-seura har mange gonger stått til teneste for formidling av norsk-estiske kontaktar. Me er glade og takksame for all den hjelpa me har fått gjennom fleire år.

DET NORSKE AKADEMI FOR SPRÅK OG LITTERATUR arrangerer 5.-6. september eit symposium; nasjonal identitet i Baltikum og Kroatia/Slovenia.

UNIVERSITETET I TARTU
opprettar på nytt eit teologisk fakultet frå hausten av 1991. Dekanus blir spesialisten på Det gamle testamentet, professor Kalle Kasemaa, som også nettopp vart kreert til æresdoktor ved universitetet i Uppsala. Tartu får i første omgang tre professorar, men studiet tek ikkje sikte på noko bestemt yrke. Teologisk institutt i Tallinn skal framleis utdanna prestar.

REKTOR KARI FASTING ved Norges Idrettshøgskole var i Estland tidleg i juli på ein konferanse om sosiologi og idrett. Ho vitja også Tartu. I eit langt intervju i estisk radio 2. juli fortalde ho om planane for samarbeid mellom Norges idrettshøgskole og avd. for fysisk fostring ved univ. i Tartu.

NORDENS FOLKLIGA AKADEMI i Göteborg har lagt om haustprogrammet sitt. Kurset med tema **"Baltikum - Norden"** om kulturen si rolle i dei baltiske og nordiske samfunna i dag skal framleis haldast 30.9.-4.10. Men kurset for tolkar mellom estisk og skandinavisk er no oppført dagane 9.-13. desember. Sjå elles adresselista s. 16 om du vil melda deg på eit kurs el.likn.

NORSKLEKTORATET
som var lyst ledig i Tartu frå 1. september 1991 fekk underleg nok få søkjarar, trass i økonomisk tilskot frå det norske utanriksdepartementet. No blir det lyst ut på nytt med **søknadsfrist 4. oktober** og tilsetjing frå 1. januar 1992. Nærare opplysningar frå Charlotte Lund Frederiksen i utanriksdepartementet, tlf. 02 - 34 35 23.

Me må leggja oss i selen og leita fram ein lærar med norsk hovudfag og innsatsvilje. Lønna er ikkje det feitaste me har høyrt om, men brukbar, og me kan trygt lova at det blir ei minnerik tid.

Det norske lektoratet til Viimsi like utanfor Tallinn står likeins framleis ledig.

Derimot fekk norsklektoratet i Tallinn søkjarar. Det blir finansiert av Rogaland fylkeskommune, og sorterer under fylkesskulesjef **Ommund Torgersen** i Stavanger. Lektor (og kulturlagsmedlem!) **Ingegerd Austbø** frå Bryne begynner arbeidet sitt i september på Keskkool (mellomskule) nummer 7 i Tallinn, der det etterkvart skal bli undervisning i dei andre nordiske språka også. . Me ønskjer Ingegerd lykke til.

STEINERSKULEN er på full innmarsj i Estland. **Esther Gielge** er opphavleg frå Austerrike, men var lærar i Noreg då ho kom med i Norsk-estisk kulturlag. No er ho i Estland som tysklærar og er i det heile ei drivande kraft i oppbygginga av Steinerskule-systemet som det er interesse for i Rakvere, Rapla, Tartu og andre stader.

UTDANNING ER EIN NØKKEL til gjenreising av Baltikum. Det er utretta mykje gledeleg. Her nemner me kurs i vestleg økonomi som **Finn Radmann** i Trondheim har arrangert.

For jordbrukslandet Estland er jordbruksskulekontaktane særs viktige. **Rektor Nils Kolstad** på Ås har forståing for dette. Andre aktivistar er **Hallvard Kåre Kuløy**, **Lars Aase** og ei heil rad **norske jordbruksskular**. Tre unge lektorar frå Türi, Ene Takk, Mirja Mai Urve og Heidi Gutmann, hadde f.eks. nyleg eit studieopphald ved Lyngdal jordbrukskule, og med innlagd vitjing på Øksnevad.

Det skjer så mykje på dette feltet at ein kunne ha skrive lange kapitel om det. Og estarane sjølve ventar mykje kunnskap frå Noreg når det gjeld fiskeoppdrett og havbruk.

UNIVERSITETET I OSLO har frå hausten 1991 tilsett lektorar i latvisk og litauisk. Her er det viktig å stå på så ikkje lektorat i estisk skal bli gløymt.

GET THE INSIDE INFORMATION AS EVENTS UNFOLD IN THE BALTIC STATES

The Baltic INDEPENDENT

Latvian-Soviet talks bring few results

Estonian government proposes to arm border officials

Baltic states reassert right to rule

How can you keep up to date with events on the shores of the Baltic sea? - Take out a subscription to a unique paper!

THE BALTIC INDEPENDENT is published every week in Tallinn. Published by the Estonian News Agency, it gives a local view of life, politics and business in the Baltic states. A paper you'll enjoy reading - concise, clear articles in excellent English. A view you can trust - accuracy and objectivity measuring up to the highest standards of western reporting.

A year's subscription costs only US$45 (GB£24) and each issue will be mailed to your door once a week. Subscribing is easy. Just fill in the form below and post it to our British subscription address today.

Don't delay! Send off the form today, to make sure you're kept informed.

Send the form below to: THE BALTIC INDEPENDENT, Overseas Subscriptions Dept, Wyvern House, 150 Cranbrook Rd, Poole, Dorset BH12 3JB, Great Britain

You can pay in any of the following currencies:
US $45, GB £24, DM 69, SK 259, FiM 167, Can $52, Aus $59.

Please send me a one-year subscription to THE BALTIC INDEPENDENT (51 issues)

Name _____

Address _____

City _____ Country _____

I wish to pay by: CHEQUE ☐ INTL. MONEY ORDER ☐ ACCESS/MASTERCARD/VISA ☐

Cheques payable to THE BALTIC INDEPENDENT. Please allow 3-5 weeks for your first issue to arrive.

I understand my credit card will be charged with an amount equivalent to twenty-four pounds sterling.

My card number is _____

Expiry date _____/_____ Signature: _____

Enter cardholder's name and address here if different from mailing address: _____

114 _____

Send this form along with payment to: THE BALTIC INDEPENDENT
Overseas Subscriptions
Dept. Wyvern House
150 Cranbrook Rd Poole
Dorset BH12 3JB
Great Britain

THE BALTIC INDEPENDENT. FOR THE BETTER INFORMED.

GEOGRAFISK INSTITUTT ved universitetet i Trondheim hadde ekskursjon til Tartu 22.-30 mai. **Professor Michael Jones** fortel m.a. i brev til Kulturnytt: "Geografisk institutt har hatt kontakt med geografer i Estland i vel ett års tid. Det begynte med min kollega **Asbjørn Aase** som møtte **Mati Rahu** fra det estiske vitenskapsakademiet på en internasjonal konferanse i medisinsk geografi. Rahu var i Trondheim i januar i år og holdt noen forelesninger, og Aase var på besøk til Tallinn og Tartu i mars med forelesninger. (...) 9.-18. september kommer **Heino Mardiste** og en gruppe geografer og geografistudenter til Trondheim. Vi har organisert en ekskursjon for dem i Møre og Romsdal, foruten turer omkring Trondheim og en dag i Oslo."

ESPERANTO er eit populært språk i Baltikum. Estisk radio har regelmessige sendingar til utlandet på dette språket. Til esperantistkongressen i Bergen i slutten av juli kom det om lag femti estarar.

Me minner om at omsetjaren Henrik Seppik underviste i esperanto i Noreg før krigen og at det enno finst nokre få nordmenn som har vore elevane hans. Fleire finst det som har nytta læreboka hans.

GÅVER TIL LAGET

Sidan sist har det igjen kome inn store og små gåver til laget.
Me takkar alle givarane og vil gjera alt me me kan for at pengane skal koma Estland og estarane til nytte på beste måte. Det føredømet **Jan Kløvstad** gav i vår (sjå nummer 3, 1991) har gitt resultat ved at også andre medlemmer har overlate Estlands-relaterte honorar til Kulturlaget.

SPORTSSIDENE har visst kome for å bli. Denne gongen melder me om fotball-landskamp mellom Estland og Sameland i Karasjok 4. juli. Dette var returkamp etter at samane spelte seg til 1-0 tap i Estland i oktober. Aftenposten hadde 10.7. eit stort oppslag med 2 fargebilete frå Karasjok.

På Nordkalotten er det dårleg samband over landegrensene. Den greiaste reisemåten for estarane var å dra til Murmansk og leiga ein buss der.

Også fem representantar for den samiske foreininga i Estland, **Eesti-Saami Ühendus**, var med på turen. Leiaren heiter **Mikk Sarv** og bur i Rapla, ein del av Estland der fleire medlemmer i kulturlaget har gode venner. Sjå elles adresselista s. 15. Sarv sende Kulturnytt ein rapport på tre tette sider frå vitjinga i Sápmi (Sameland). Den skulle me gjerne trykt, men finn diverre ikkje plass i dei små spaltene våre. Me sender likevel dette nummeret av Norsk-estisk kulturnytt til dei ca. 35 personane i Finnmark eller med tilknyting til Finnmark og det samiske, som han nemner i rapporten. Når kontaktnettet alt er så omfattande, lovar det godt for det framtidige estisk-samiske samarbeidet!

DEN NORSKE AMBASSADEN gav god hjelp 23. august då 22 estiske folkehøgskuleelevar reiste via Helsingfors på veg til skulane sine i Noreg. Elevane fekk både transporthjelp og eit måltid varm mat. Takk for det!

*Ved årsskiftet 1989-90 budde det i Sverige 12.275 personar som var fødde i Estland. Av desse var litt over halvparten 65 år eller eldre. Dei fleste flykta frå Estland 1943-44. (Eesti Päevaleht 24.7.91)

*Den store auken i portotakstane har ført til mangel på frimerke. Problemet blir truleg ikkje løyst før Estland får sine eigne merke.

*I Estland er det om lag 1,6 mill. innbyggjarar, av desse er 450.000 pensjonistar. Av

desse igjen bur tredjeparten i Tallinn. (Kjelde: Estisk fjernsyn 18.7.)

*25 % av alle brotsverk i Estland blir gjorde av mindreårige og 28 % blir gjorde i alkoholpåverka tilstand. (Kjelde: Estisk radio 16.7.)

*400 personar er registrerte som arbeidslause, opplyste statsminister Savisaar på pressekonferanse 1.8.

*Alle er samde om at det er ei skam for Finland og nedverdigande for estarane at dei må stå i kø i to-tre månader utanfor konsulatet i Tallinn for å få visum til den nordlege grannen. For eit år sidan hadde Finland to tenestemenn på konsulatet, no er det 15, men køen blir berre lenger. Me ser fram til at visumtvangen blir avskaffa mellom Norden og Baltikum.

*Ingen estiske idrettsfolk stiller no meir opp til tevling i sovjetisk drakt, kunngjorde estisk radio 21. august.

STIPEND OVER DET NORDISKE BALTIKUM-PROGRAMMET FOR 1992 er utlyste med søknadsfrist **1. oktober 1991**. Skjema kan ein få frå NAVF i Oslo, og i Estland m.a. på universitetet i Tartu, det nordiske informasjonskontoret i Tallinn, på Estisk institutt og i Eesti-Norra Selts.
Nedanfor er det sett opp eit oversyn over dei nordiske og norske tildelingane hittil i 1991 som har med Noreg og Estland å gjera.

Stipend er over det nordiske Baltikum-programmet gitt til følgjande estarar:
Evi Hiob 4 mnd. Avd. for norsk som fremmedspr., Univ. i Oslo
Mare Kukk 3 mnd. Norsk utenrikspol.inst. /Univ. i Oslo
Anu Laas 3 mnd. Senter for kvinneforskn., Univ. i Oslo
Urmas Sepp 3 mnd. Økonomisk inst., Univ. i Oslo
Georg Sootla 3 mnd. Norsk utenrikspolitsik institutt, Oslo
Raivo Vetik 3 mnd. Inst. for statsvitensk., Univ. i Oslo
Kristin Kuutma 3 mnd. Etno-folkloristisk inst., Univ. i Bergen
Mati Heidmets 3 mnd. Senter for barneforskn., Univ. i Tr.heim
Tiina Jürisson 2 mnd. Stord Lærarhøgskule
og til følgjande nordmenn:
Olav F. Knudsen, Frank H. Aarebrot og Lars Aase

Over det norske Baltikum-programmet er det gitt stipend til følgjande estarar:
Sigrid Kangur 3 mnd. ved Nordisk institutt, Univ. i Bergen
Kersti Kihno 3 mnd. Botanisk inst., Univ. i Bergen
Kadi Riismaa 1 mnd. LOS-sentret, Univ. i Bergen
Andres Lehtmets 1 mnd. Trøndelag psykiatriske sjukehus
Eero Loone 2 veker, Inst. for austeuropeiske st., Univ. i Oslo
Ene Mägi 1 mnd, Statens spesiallærerhøgskole
Mikail Matskin 3 mnd. Inst. for datatekn. og telematikk, NTH
Anu Narusk 2 veker, Inst. for sosiologi, Univ. i Tr.heim
Mati Rahu 1 veke, Geografisk inst. Univ. i Tr.heim
og til følgjande nordmenn:
Per Tomter.

Vidare er det over dei to programma gitt støtte til: Internasjonalt seminar i Oslo hausten 1991 med temaet menneskerettar og minoritetsproblem.
Konferanse i Oslo hausten 1991 med temaet "Democracy and Political Science II".
Universitetet i Oslo har fått pengar til kurs i statsvitskap hausten 1991 for 6 baltiske deltakarar og til å dekkja utgifter for 17 baltiske deltakarar på Den internasjonale sommarskulen 1991.

KOMPLETTERING AV ADRESSELISTA
Adresselista i førre nummer har mange sett pris på. Derfor blir den trykt på nytt i utvida og ajourført form. Alle telefon- og faksnummer til Estland byrjar med 095-7-014-. (Tilsvarande til Latvia 095-7-013- og til Litauen 095-7-012-). Til dette kjem så innanlands retningsnummer (eks. Tallinn 2, Tartu 34, Haapsalu 47, Kuressaare 45, Narva 35, Paide 38, Pärnu 44, Rakvere 32, Rapla 48, Viljandi 43, Võru 41, osv. osv.) Kulturlaget tek ikkje ansvar for eventuelle feil eller forandringar.

Adresser I Estland:

Nordisk ministerråds informasjonskontor
(Põhjamaade ministritenõukogu infobüroo)
Tolli tänav 3, 200001 Tallinn
Tlf.: (095-358-49-) 60 12 38, mobiltlf.: 949 354 124
Faks: (095-7-014-2-) 44 35 84
Leiar: Leo Salonen
Sekretær: Mare Luts

Eesti Instituut — Tlf.: (095-7-014-2-) 44 35 55
Sakala 3 — Faks: 69 18 77
200001 Tallinn — Generalsekretær: Henno Rajandi

Eesti-Norra Selts — Tlf.: (095-7-014-2-) 60 17 90
Olevimägi 12 — Faks: 44 08 95
200001 Tallinn — Personar: Eha Vain, Valli Leon

Kooriühing (Korforbundet) — Tlf: (095-7-014-2-) 44 91 47
Tõnismägi 10 — Faks: 44 91 47
200001 Tallinn — Person: Leili Brandt

Põhjala-ühing — Tlf.: (095-7-014-2-) 66 67 20, 44 46 18
Tatari 3 — Faks: 44 84 42
200001 Tallinn — Leiar: Oleg Kangur

Eesti Saami Ühendus — Leiar: Mikk Sarv
Lõuna 5 - 20 — tlf. (095-7-014-48-) 55 769
203500 Rapla

Andre adresser:

Norsk-estisk studiehjelp — postgiro 0824-0295629
Postboks 91 Ljan
1113 Oslo

Estlandsforeninga i Rogaland
v/ Willy Jensen — Tlf.: 04 - 57 57 55
Gauselvågen 52, 4032 Gausel

SOS Baltikum — Tlf.: 02 - 19 15 55, Faks: 02 - 57 00 88
Urtegata 50 — Leiar: Inge Mannsåker
0187 Oslo — Kontorsekr.: Edvard Stang

Den Norske Helsingforskomité — tlf. 02 - 57 00 70
Boks 8261 Hammersborg — faks 02 - 57 00 88
0129 Oslo

Kulturlaget Norge-Latvija — 02 - 44 02 98
Postboks 5136 Majorstua
0302 Oslo

Foreininga Norden
Harbitzalléen 24
0275 Oslo

Tlf.: 02 - 50 69 00
Faks: 02 - 73 17 63
Generalsekr. Harald Løvaas

Nordens folkliga akademi
Nya Varvet
Box 12024
S - 40241 Göteborg

Tlf.: (095-46-31-) 69 10 30
Faks: (095-46-31-) 69 09 50
Person: Jorma Turunen

Tuglas-seura
Mariegatan 8 B
SF - 00170 Helsinglors

Tlf.: (095-358-0-) 66 96 17
Faks: (095-358-0-) 66 96 15
Leiar: Eva Lille

Estlands Informationskontor
Rådmansgt. 18
S - 11 425 Stockholm

Person: Margus Laidre
tlf. (095-46-8-) 10 99 81 el. 10 99 86
faks (095-46-8-) 10 77 44

Det Baltiske informationskontor
H.C. Andersens Boulevard 38
DK - 1553 København V

Person: Arvo Alas
tlf. (095-45-33) 933462 el. 931867
faks (095-45-33) 91 30 99

Baltiska Institutet
Virebergsvägen 18
S - 171 40 Solna

Person: Ivo Iliste
tlf. (095-46-8-) 730 0706 el. 730 0708
faks (095-46-8-) 730 0709

NORSK-ESTISK KULTURLAG
Postboks 1030 Blindern, 0315 Oslo.
Postgiro 0823 0985414.

Adresser til styret (valde på årsmøtet i april 1991):

Leiar:	Ole Harald Flåten, Harbitzalléen 24 0275 Oslo	tlf. 02 - 50 69 00/ tlf. priv. 033 - 81 448 faks: 02 - 73 17 63
Nestleiar:	Per Martin Tvengsberg, Østre Disen 2300 Hamar	tlf. 065 - 23 468
Skrivar:	Turid Farbregd, Granvägen 14 A 36 SF - 00270 Helsinglors	tlf. (095-358-0-) 477 1 488
Kasserar:	Tuula Eskeland, Postboks 1030 Blindern 0315 Oslo	tlf. 02 - 45 67 82 /14 52 88 faks: 02 - 45 43 10
Styremedlem:	Enel Melberg, President Harbitzgate 19 0259 Oslo	tlf. 02 - 44 48 98
Varamedlemmer:	Christoffer Kahrs, Solveien 135 1169 Oslo	tlf. 02 - 28 61 39
	Marianne Sødal, Oscarsgate 9 0352 Oslo	tlf 02 - 60 76 48